

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
בעריכת נחמה ליבוביץ שבת העשרים ושבע

קָרָח (תשכ"ה)

י"ז כ"ז - כ"ח י"ח א' - ח'

א. י"ז כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות
האם תמנו לגוע

רש"י ד"ה כל הקרב הקרב...
אין אנו יכולין להיות זהירין בכך, כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד,
ואחד שיקריב עצמו יותר מחברו ויכנס לתוך אהל מועד ימות.
ד"ה האם תמנו לגוע
שם הופקדנו לטיתה.

העמק דבר ד"ה כל הקרב הקרב
יש מפסיק בין "הקרב" "הקרב", ללמדנו דאין שתי התיבות הללו במשמעות אחת.
ד"הקרב הראשון משמעו שהוא רוצה קרבת אלוקים בדבקות ואהבה. ו"הקרב" (שני)
אל משכן ה' משמעו, שמתקרב אל היכל ה' כדי להשיג קרבת אלוקים.

וזה צעקתם: כי מי שיעלה על רצונו להשיג דבקות ורוח הקדש, הלא אין טעור
לפניו לפרוץ גדרו ולעלות להיכל ה', כי עזה כמות אהבה.
ואמרו עוד "האם תמנו לגוע" - הרי כל איש ישראל לא נפלא ממנו להשיג באיזה
שעה רצון ותשוקה לאהבת ה'...

ד"ה תמנו לגוע: פרשו המפרשים כולנו הולכים לגוע. ואם כן היה ראוי לומר: האם
תמנו לאבדה. אלא נראה דהאי לגוע משמעו כלשון "ויגוע וימת", דפירושו
שגועו כוחותיו מרב שנים והיא מיתה טבעית.

וזה דבריהם: האם תמנו כלינו לגוע, היינו למות בעתו. וכלנו נמות באבידה
ובמיתה חטופה.

1. כיצד מפרש רש"י את כפל המלה "הקרב" וכיצד מפרשו בעל העמק דבר?
2. השוה לדברי העמק דבר את דבריו לפרשתנו
י"ז ד"ה החטאים האלה בנפשותם:

לוקחי המחנות היו באמת גדולי ישראל גם ביראת ה'. והיה מניעת
הכחונה מהם - שהוא גורם לדבקות ואהבת ה' - כאש בוער בקרבם,
לא לשם שררה וכבוד המדומה, כי אם להתקדש ולהשיג מעלה זו על ידי
עבודה. וגם המה ידעו אשר דבר ה' אמת בפי משה ואין להרהר אחריו
חו"ש. רק הרהרו בלבם אחר רצון ה' ומסרו עצמם למסירת נפש ולמות
על אהבת ה', כי עזה כמות אהבה. וכל זה מבואר במדרש שהביא רש"י
ט"ז ז' ד"ה רב לכם בני לוי... שנאמר "את מחנות האנשים החטאים
האלה בנפשותם..." ולכאורה אינו מבואר, מה זה תירוץ על מאתים
וחמשים האיש במה שכתוב "החטאים על נפשותם"? אלא משמעות הכתוב
חזה הוא כעין מה שנאמר בנזיר (במדבר ל' י"א) "מאשר חטא על הנפש"
- שנצטער מידו והוא כדי להשיג מעלת רוח הקדש ולהיות קדוש לה' -
וזה אינו לפי ערכו, והבחינה (= הראיה) על זה, שהרי נטמא, ואמר
הכתוב דמי שצער את נפשו להשיג מעלה שאינו בר יכולת להשיגה,
יקרא חוטא על נפשו. והכי נמי: חמה בקשו להשיג מעלת אהבת ה'
ע"י עבודה, אע"ג שידעו שלא ינקו ובודאי יקויים דבר משה וזה
מיקרי "החטאים האלה בנפשותם".

מה המשותף לדברי העמק דבר בשני המקומות?

3. מה ההבדל בין רש"י ובין בעל העמק דבר בפירוש הל"ז של "לגוע"
ובפרוש הפעל גוע?

ב. י"ז האם תמנו לגוע

באור: האם נגוע עד תומנו לבלתי היות לנו שארית?

טלבי"ם: האם שלמה ותמה הגויעה שנהיה בסוחרים מלגוע עוד? לא כן, שעדיין לא תמנו
לגוע, כי "כל הקרב אל משכן ה' ימות" גם להבא ותבנו בסכנה תמידית.

xx (1) מה ההבדל בין שני הפרשנים הנ"ל? (שים לב בהבדל שביניהם ביחס
למלה "תמנו"!)
(2) האם אחד משני הפרשנים האלה הולך בדרך רש"י או בדרך העמק דבר
שחובאו בשאלה הקודמת?

xx (3) לפי איזה מארבעת הפרושים הנ"ל יש בדברי ה' לאהרן שבפרק אבא
תשובה לדברי ישראל אלה (י"ז כ"ז - כ"ח)?

(גליון קרח)

ג. ז' ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבודתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם.

רש"י ד"ה עבודת מתנה: במתנה נתתיה לכם.

ר' ש. ר. הירש: הכתוב מאפיין את עבודות הכוהנים במקדש כ"עבודת מתנה", עבודה של מסירות והתמסרות. כל העשיות אשר עליהם נצטוו במקדש עולות ומתעלות למרשג "מתנה". בעוד שהמקדש וכליו: ארון שלחן סנורה סביאים לתודעתנו את אשר ניתן לנו מאת ה' (ע"י התורה ולמען התורה), הנה תכלית העבודה במקדש היא ללמדנו מסירת כל עצמותנו וכל הסוב הניתן לנו מאת ה' - לה' לבדו... (דברי הימים א' כ"ט י"ד) "מידך נתנו לך".

1. מה ההבדל בין שניהם בפירוש המרשג "עבודת מתנה"?

2. לאיזה משני הפרושים מתאים יותר ההקשר לסוף הפסוק "והזר הקרב יומת"?

ד. ח' וידבר ה' אל אהרן ואבי הנה נתתי לך את משמרת תרומותי, לכל קדשי בני ישראל לך נחתים...

1) ספרי קרח לפסוק הנ"ל:

"ואני" - ברצון, "הנני" - בשמחה דברי ר' ישמעאל, אמרו לו תלמידיו: רבינו לפי שהוא אומר: (בראשית ו') "ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר", שומע אני שיש שמחה לפני המקדש?! אמר להם: יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מבעיניו מן העולם. וכן הוא אומר (משלי י"א) "בטוב צדיקים תעלוז קריה ובאבוד רשעים רינה", ואומר (תהלים ג') "שני רשעים שברת לה' הישועה על עמך ברכתך סלה". ואומר (שם) "ה' מלך עולם ועד אבדו גויים מארצו". ואומר (שם ק"ד) "יחמו רשעים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה".

רש"י ד"ה ואני הנה נתתי לך:

בשמחה, לשון שמחה הוא זה כמו (שמות ד') "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו. משל למלך שנתן שדה לאוהבו, ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין, בא אחר לערער על השדה, אמר לו המלך: "כל מי שירצה יבוא לערער לנגודך, הריני כותב וחתם לך ומעלה בערכאין".

אף כאן: לפי שגא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה, בא הכתוב ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה בברית מלח עולם, לכך נסמכה פרשת זו לכאן.

גור אריה לדברי רש"י:

"בשמחה" - לפי שלשון "הנה" כלומר שאני מוכן ומזומן לזה, וזה מי שעושה דבר ברצונו ובשמחה והא דכתיב (בר' ו') "ואני הנני מביא מבול מים לשחת...". שיש שמחה באבדון של רשעים. והא דאמרינן בפרק קמא דמגילה שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואמרינן (מגילה דף י' ע"ב) מאי דכתיב (שמות י"ד כ') "ולא קרב זה אל זה כל הלילה"? בקשו מלאכי השרת לומר שירה. אמר הקב"ה: מעשה ידי טובעין ביים דאתם אומרים שירה? ובראה ולא קשיא, דודאי אין שמחה לפני הקב"ה בשעת המבול, דכתיב (בר' ו') "ויתעצב ה' אל לבו" ואין יתכן לומר שיש שמחה לפניו?! אלא הכתוב אומר, שיש שמחה באבוד רשעים, דהיינו שאחרים ששים, וכיון שיש שמחה באבוד רשעים כתב אצלו לשון "ואני הנני" שהוא לשון זריזות, אף על גב דאין שמחה לפניו באבוד רשעים, אין "הנני" הכתוב שם לשון שמחה, רק הוא לשון זריזות, הזריז לדבר, והזריז הוא שמחה בכל מקום; רק שאצל המבול - מפני שאינו שמח במפלתן של רשעים - מכל מקום הוא זריז ללבר, שהרי טוב הוא שיאבדו רשעים, אבל גבי מתנות כהונה ודאי הוא שמחה גמורה? אין זה שהוא שש, רק שאחרים ששים וזהו שאמר, שיש שמחה לפניו.

ואולם יש מפרשי רש"י המיישבים את הקושיה (מן הפסוק בבראשית ו' י"ז) על פרוש פסוקנו באופן אחר, וראו בלשונן של רש"י כאן, שכבר ישב הקושיה.

xx מהו ישוב הקושיה לפי פרושו של רש"י?

2) רש"י ד"ה משמרת תרומותי: שאתה צריך לשמרון בסהרה.

(א) מה קשה לרש"י?

(ב) למה לא פרש בר' ג' משמרת אהל מועד, ולא בפ' ד', ולא בפ' ה' משמרת הקדש.

3) לכל קדשי בני ישראל לך נתתים למשחה

באור ד"ה לכל קדשי: למ"ו הכלל, כמו שבארנו בכמה מקומות.

מה קשה לו בפסוקנו?